

Запаморочення

Франк Тільє

ОЗНАЙОМЧИЙ ФРАГМЕНТ

Переклад — Онісія Колеснікова

© Видавничий дім «Фабула». Усі права застережено.

Фрагмент надано для ознайомлення. Повна книжка — nashaknyga.com.ua

1

Божевілля не звучало б так порожньо. Гарно запам'ятайте цей металевий звук. Допоки він лунатиме у вашій голові, це буде доказом того, що ви не божевільні.

Уривок з роману «Пітьма»

Навколо — темрява.

Уже десять хвилин я щосили намагаюся поворухнутись, але не можу. Вдома крізь вікно нашої спальні зазвичай чути шум автівок. Але тут — нічого. Ані гудіння двигунів, ані голосів. Хоча ні, чути протяжний свист. Вітер... Десь стогне вітер.

Де я?

Мені треба напружити пам'ять і відтворити хід подій. Учора ввечері я був у лікарні, поруч із Франсуазою. Пам'ятаю, як спекотно було в її палаті, я почувався зле. Потім... Потім я поїв там, скуштував огидної меляси{2}, і залишався з дружиною аж до закінчення часу відвідування. Коли я вийшов звідти, мене нудило. Повернувся додому, на пагорби Аннесі. Було пізно. Відірвав аркуш календаря, що на нічному столику, і заснув сам у нашому великому теплому ліжку.

Було 25 лютого 2010 року. Глибока зима.

А тепер прокидаюсь на чомусь твердому, паралізований і задубілий?

Великий палець на правій руці поворухнувся. Зігнувся і випрямився. Тепер пальці ніг. Таке відчуття, наче мої сухожилля скорочуються по одному, м'язи тремтять. Нарешті стрепенулись повіки. На радощах я повторюю цей рух не зупиняючись. Розплющити, заплющити, розплющити, заплющити. Я відчуваю, що оживаю. За хвилину чи дві я відірву від підлоги свої шістдесят два кілограми і нарешті зрозумію, що зі мною трапилось.

Але раптом я закликаю від нового звуку. Від брязкоту, яким супроводжується рух мого зап'ястка.

Наосліп підводжуся, похитуючись від запаморочення, й оцупую його. Моє праве зап'ястя стискає якесь тверде кільце.

Хоч би яким тупим і нереальним це здавалось — схоже, мене прикували.

2

Мамо, мені здається, що я за все своє життя не бачив настільки жахливого місця, як цей{3}. Це пустельне плато, на якому лютують шквали крижаного вітру, а температура може опускається до -60°C . Воно розташоване у сідловині між Лхоцзе та Еверестом. З одного боку воно виходить на 2000-м стіну Кангшунг, що спускається до Тибету, а з іншого — на 1200-м Західну стіну. Тут немає нічого, крім скель та криги, навіть снігу немає — настільки лютує вітер. Навіть в цю сек він врізається в стінки мого намету. Скоро я вимкну свій ліхтарик, думаючи про тебе.

Бачиш? Свобода існує. Вона здається нам недоступною, що й робить її такою цінною. Цієї миті я вдихаю її на повни груди. Завтра вирушаємо на вершну. У мене з собою прапор, який я там встановлю. Хай там як, якщо на нашій старій добрій Землі існує менш гостине місце, ніж це, то сподваюсь, що я ніколи там не опинюсь.

Лист Жонатана Тув'є до матері, 13 травня 1986 р., табір IV, 7925 м, Південне сідло Евересту. Авторська орфографія збережена.

Каска... шланг... балон...

Мій великий палець прокручує барабан запальнички. І ось над металевим носиком витанцьовує жовта квітка. Шипіння — спалахує газ. Язык полум'я виструнчується, стає блакитним, набирає амплітуду.

Світло.

Золотистий конус простягається між рефлектором, закріпленим на касці у мене на голові, та червоною тканиною намету. У мене пересохло в роті. Мабуть, мене накачали наркотою, потім перевезли сюди та прикували за зап'ястя. Уві сні на мене наділи спелеологічний налобний ліхтар. Напроти мене валяється балон ацетилену, під'єднаний шлангом до моєї каски. Також на мене наділи товсту вовняну картату сорочку, штани з начосом, светр, стьобану куртку, потворні зелені шкарпетки і трекінгові черевики. Я не можу в це повірити, щипаю себе. Брязкіт ланцюга нагадує мені, що все це відбувається насправді.

Тоді в обмеженому просторі моєї тканинної в'язниці я помічаю дві пари старих нейлонових рукавиць, два складені спальні мішки, два махрові рушники — у штучному освітленні важко сказати, білих чи жовтих — та металевий сейф на кодовому замку з шестизначною комбінацією. Мої старі рефлекси мандрівника спонукають мене шукати воду та їжу. Безуспішно. Тоді погляд повертається до спальних мішків. Чому їх два? Чому дві пари рукавиць?

— Франсуаза! Клер!

Ні, ні. Моєї доньки Клер тут немає. Вона десь у Туреччині, проходить стажування від своєї школи гриму та спецефектів. Франсуаза прикута до лікарняного ліжка. Поки я думаю про них, по даху мого тимчасового пристановища починає барабанити вода. Схоже, йде дощ.

Я хукаю у складені долоні. З жахом усвідомлюю, що моя срібна обручка зникла. Я шукаю поглядом навколо, на блакитному карматі. Забрати у мене цю обручку можна було, хіба що відрубавши мені руку. Ніколи ще вона не покидала мій палець, уже майже вісімнадцять років, навіть у важкі часи. І раптом хтось сміє знімати її з мене? Хто дав їм таке право?

Ланцюг на моєму правому зап'ястку складається з товстих кілець. Я розглядаю масивний замок, що замикає металеве кільце навколо моєї кістки, і щосили смикаю. Марно. Поступово до мого п'ятдесятирічного тіла повертаються відчуття. Під товстим кариматом відчувається нерівна тверда земля. Помічаю щось у кутку — це що, патефон та дві платівки?

Я незграбно пересуваюсь рачки, досі відчуваючи біль. Мій ліхтар освітлює лише ті ділянки, куди я повертаю голову. Кошмар триває. На конвертах платівок назви: «Птахи вашого саду, 24 пісні» та «Wonderful World» Луї Армстронга.

Нічого не розумію. Щодо патефона — це виявився не зовсім він, а його «дитяча» версія, де платівки встромляються всередину{4}. На схожому я колись слухав казки Шарля Перро та братів Грімм. Поруч валяється вушний термометр і старий фотоапарат «Polaroid». П'ять із шести кадрів уже використані, можна зробити ще один знімок. Маячня якась. У цих речах немає логіки, у ланцюгу на моєму зап'ястку немає логіки, у самій цій ситуації немає логіки.

Мені так холодно, що я ховаю руки в сірі рукавиці. Я підводжуся — у такому кошмарі сильно не розсидишся,— беру газовий балон та розстібаю блискавку намету. Цей сухий металевий смішок викликає цілий наплив спогадів. Пробудження на природі, в похідному житті... Запаморочення від невідомого... Високі гори... Це було так давно.

Виходжу. Я очікую побачити відкритий простір, зовнішній світ, щось живе. Але нічого немає. Немає ні контурів, ні відтінків, ні переднього плану, ні заднього. Лише пільма. Єдине джерело світла — моя ацетиленова лампа. У моїй уяві одразу виникає образ батискафа з маленькими жовтими фарами, що занурюється в океанські глибини. Я обертаюсь навколо своєї осі. Бачу лише скелю, старомодний намет і якусь тінь між двома кілками.

Я обережно підходжу. Тінь стає чіткішою. Над місцем, де лежить воно, рівномірно здіймаються хмарки пари.

Воно живе.

3

Людський організм на 60–70 % складається з води. При добовому раціоні на 3500 кілокалорій він потребує 3,5 літри води, інакше ця вода буде забрана із запасів організму.

«Вижити за будь-яких умов», книжка Макса Бека, напарника по зв'язці та друга Жонатана Тув'є

Я прискорюю крок. Раптом усередині усе завмерло.

Зламане ліве вухо, грубий череп, ножицеподібний прикус... Так, це він — Покхара. Я присідаю і обіймаю його. Мій пес живий.

— Усе буде добре, Поку. Усе буде добре.

Уявляю, як він злякався. Чехословацькі вовкособаки не люблять невідомості. Я лагідно гладжу його, намагаюсь розтермосити. У нього з паші піна, він досі непритомний. Його теж чимось накачали. Я підводжуся, сповнений гніву та, на мій сором, полегшення від того, що мій собака поряд зі мною: я не сам у цій дірі.

Я вирішую прослідувати за своїм ланцюгом. Земля чорна і вогка. Я йду вперед, одночасно оглядаючись назад. Покхара поступово зникає в темряві. Цей пес — утілення свободи, навіщо його притягли до цього жахливого місця разом зі мною?

З десяток метрів я проходжу по пласкій гладкій поверхні. Далі земля стає м'якішою. За хрусткою підмерзлою багнюкою починається скупчення величезних валунів. Раптом, просто переді мною, пучок світла упирається у вертикальну стіну. Я піднімаю голову, і світло лампи відкриває моїм очам сталактити з льоду й вапняку, на висоті не менше метрів семи. Я мало де бачив такі величезні. Це місце нагадує роззявлену пащу якогось чудовиська з наукової фантастики.

Я швидко міркую. Якщо на землі багнюка — значить, крига падає. Є крига — є вода. Хороша новина... Втім, це така ж хороша новина, як оголосити засудженому, що його стратять не завтра, а післязавтра.

Тепер я стою біля кінця ланцюга, чи, точніше, біля його початку. Він прибитий кілком до скелі, вирвати неможливо. Я піднімаю каменюку і пробую розбити нею кілок. Метал гуде, але не піддається. Він вбитий в кам'яну стіну з хірургічною точністю. Вкрутити його настільки міцно можна було лише за допомогою пневматичного інструмента.

На газовому балоні є сірі ремінці, я закидаю його за спину, повертаю праворуч і йду уздовж стіни. Все, що я бачу, та і все моє життя наразі обмежене кружальцем бурштинового світла, що відбивається від алюмінієвого рефлектора на касці. Мої вуха вловлюють свист і дзюрчання. Ніс вчуває запах сирості та специфічний запах мокрого вапняку.

Я нахиляю голову — мій ланцюг, мабуть, завдовшки метрів двадцять. Я обережно крокую далі. Переді мною вимальовуються нашарування мінералів, напівпрозорі розломи в кризі, уламки кварцу й польового шпату. Ці «декорації» могли б бути красивими, якби не були такими моторошними.

Мабуть, я марю, адже раптом бачу вертикальну стіну, що цілком складається з криги. Наче велетенська хвиля, готова обрушитися вниз, мов пащека монстра. Ця стіна — безсумнівно, наслідок вологості, холоду та конденсації — напевно, формувалась протягом тисяч років. Мій промінь світла розтинає її черево і відблискує дивовижним блакитним сяйвом. Підземний льодовик означає глибину. Щонайменше тридцять-сорок метрів під землею. Сюди ніколи не потрапляло сонце, і ніколи не потрапить.

— Припиніть негайно! Випустіть мене!

Йду назад. Швидко опиняюсь біля багряного намету. Десь завиває вітер. Покхара ще не ворухився. Чую, як хриплять його груди, довго на нього дивлюсь і усвідомлюю, що хоч я й відшукав воду — у шматках криги, яку ще треба якимось чином розтопити,— то їжу досі не знайшов. Покхара — чехословацький вовкособака, більше вовк, ніж собака, відколи його жорстоко побили чотири роки тому. Я знаю його як самого себе. Перше, що він зробить пробудившись,— це шукатиме їжу.

Я знову залишаю його і вирушаю в інший бік. Задерши голову, помічаю вузький димар, темний і нескінченний. Спочатку, на висоті п'яти-шести метрів отвір прямий і широкий, а далі звужується до розмірів котячих дверцят.

— Агов! На допомогу! Рятуйте!

Мої слова відлунюють усе далі й далі. Кожен звук резонує, посилюється. Раптом мені зводять шлунок, і я згинаюсь у блювотному позиві. Але нічого не виходить. Я намагаюсь пройти ще вперед, але мій ланцюг натягується до максимуму, а підोшви досягають червоної лінії на землі. Я нахиляюсь. Засохла фарба... Лінія продовжується дугою ліворуч та праворуч. Вочевидь, це межа моєї території. В'язниця всередині в'язниці. Намальована лінія, термометр, фотоапарат, вінілові платівки... Усе це здається абсолютно ірраціональним.

Я йду ліворуч. Мої ноги ступають за сантиметр від лінії, але переступити її я не можу. На відстані видніються інші стіни, а далі, просто напроти мене — отвір у скелі. Здається, це широка галерея, яка одразу звертає вбік. Може, причина мого ув'язнення — там? Може, ця недоступна паща — це простий спосіб піднятися на поверхню?

Я біжу до останнього недослідженого квадрата, де знаходжу природний колодязь. Я обережно нахиляюсь над ним і відчуваю потужний протяг. Крижаний нисхідний потік повітря наводить на

думку про величезну, ще глибшу підземну мережу. Я нажаханий. Моє кружальце світла навіть не сягає дна, полум'я лампи шипить і от-от згасне — настільки потужний вітрюган. Ця паща, що співає про смерть, не має кінця-краю, вона тягнеться аж до черева планети.

З мого носа стікає краплинка. Холод посилюється. Я біжу далі. Мій світловий німб знову відкриває моєму погляду щось незбагненне. Я кліпаю очима — десять, п'ятнадцять, двадцять разів.

Воно не зникає.

Приголомшений, я обережно крокую вперед. По той бік червоної лінії, біля скелі, лежить чоловік. Він нерухомий, лише мляво ворухиться замерзлий великий палець. Просто під його п'ятками лежить конверт.

Ланцюга на чоловікові немає.

Натомість його голову стискає залізна маска, темрява металу пожирає його обличчя.

4

Я старався вести рахунок днів. А ще намагався пригадати, чи читав я щось про те, скільки часу людина може витримати без їжі та води. Від температури мене мучили головні болі. Мене часто охоплював непроглядний відчай, і я уявляв, що ми — шестеро засуджених, які крокують назустріч невідворотній смерті. Щоранку по пробудженні виникала та сама думка: «Чия черга сьогодні?».

Уривок з оповідання «Шлях додому» Славомира Равича (1956), яке впродовж багатьох років любив згадувати Жонатан Тув'є

У день загибелі мого напарника по зв'язці Макса Бека я знайшов у нашому бівуаку його фотоапарат — чорно-сіра лейка. Я так і не проявив плівку, вона лежить у мене вдома, дбайливо захована на дні ящика з інструментами. Іноді я усамітнююсь на горищі, дістаю її і просто дивлюсь на неї. Вона нагадує мені, якими були мої останні роки альпінізму з тим, хто довгий час був моїм найкращим другом.

Сила уяви дарує значно більше, ніж довгі словесні або візуальні описи.

Але й знищує вона теж значно сильніше.

Так, миттєвий образ цього «об'єкта», що лежить просто на землі на дні ущелини, закутий у залізну маску, міг би зайняти гідне місце у моєму ментальному альбомі жахів. Поряд із Франсуазою, прикутою до лікарняного ліжка, тепер ще й з лисою головою.

У бурштиновому кружальці світла чоловік важко підводиться і підносить руки до своєї залізної маски. Його пальці торкаються моторошного замка, замкненого на потилиці. Я бачу, як він одержимо намагається його зламати, а потім відповзає на ліктях назад до стіни.

— Хто ви? Що зі мною зробили? Де я?

Я розумію, що мій рефлектор сліпить його, і відвертаю голову, при цьому не зводячи з нього очей.

— Я Жонатан Тув'є. Я не знаю, де ми. У якійсь ущелині. Я прокинувся тут знерухомлений, так само, як і ви. Як давно ми тут? Також не знаю. Напевне, нам укололи якесь снодійне або наркотик.

— Снодійне? В ущелині? Але... Але...

Його голос лунає дивно, спотворено, резонує від металу, наче він говорить у трубу. Чоловік знову падає і намагається звільнитися зі свого сферичного капкана.

— Заспокойтеся, гаразд? Давайте спробуємо розібратись поступово. Ви бачили, хто привіз вас сюди?

— Ні.

— Скажіть мені, хто ви.

Він підводиться, ледь не падаючи. Вочевидь теж отримав дозу. Він вищий за мене і кремезний. Його одяг схожий на мій. Цей металевий муляж, цей моторошний голос наводять жах.

— Мене звати Мішель Маркіс.

Його ім'я мені незнайоме. На безіменному пальці у нього обручка. Тонке кільце, здається, золоте. На іншій руці не вистачає кількох пальців.

— Ви живете в Аннесі?

— Ні, в Альбертвілі.

Альбертвіль? Це зовсім не близько від мого міста. Незнайомець починає крутити головою, роззирається навколо, а потім крокує в бік колодязя.

— Ось цим нас накачали?

Стараючись не перетинати червону лінію,— бо перебуває по той бік кордону, за межами моєї досяжності,— він простягає мені великий порожній шприц. Я беру його рукавицями й уважно роздивляюсь.

— Можливо.

— Що це за чортівня на моєму обличчі?

— Це щось на кшталт... залізної маски.

— Залізної маски? А її можна зняти?

Я кладу шприц до кишені.

— Схоже, що ні. Вона повністю закриває вашу голову. Волосся, вуха. Все.

— Але... Чому? Навіщо зі мною таке зробили?

— У мене таке враження, наче від нас чогось очікують.

Я киваю в бік конверта, що залишився поряд із місцем, де лежав цей чоловік.

— Той конверт... Підіть, візьміть його.

Він дивно на мене дивиться. Його маска в тремтливому пучку світла мене жахає. Вона складається із заклепок, спаяних пластин, в яких прорізані крихітні щілини для очей, носа і рота. Вуха повністю закриті. Мабуть, важить чимало. Нарешті Мішель розвертається, і мені враз перехоплює подих.

— У вас на спині...

Він зупиняється, знову змірює мене поглядом.

— Що з моєю спиною?

— Там шматок білої тканини, пришитий до вашої куртки. На ній написано: «Хто стане крадієм?»

Чоловік знімає куртку і переконується, що я не брешу. Мене осяює здогад. Я швидко знімаю свою. На ній теж біла тканина. І страшне речення.

— «Хто стане брехуном?»

Це промовив Мішель. Він стискає кулаки.

— Що означають ці фрази?

Він довго стоїть нерухомо і врешті-решт, не дочекавшись моєї відповіді, йде по конверт. Залишаючись поза зоною моєї досяжності, він простягає його мені.

— У вас є світло.

Я відкриваю конверт і дістаю лист.

— Надруковано на комп'ютері. Отже: «На одному з вас залізна маска, замкнена на замок. Під цією металевою конструкцією, просто над головою, розміщено...»

Я зупиняюсь, сумно дивлюсь на нього, і, прокашлявшись, продовжую.

— «...розміщено вибухівку, до якої під'єднаний механізм, який здетонує в разі віддалення більш ніж на п'ятдесят метрів від ваших...»

Я знову зупиняюсь, приголомшений, роззираюсь навколо. Господи, скільки ж нас тут? Мішель задкує, схопившись руками за голову. Я не можу побачити його обличчя, але здогадуюсь, що воно, напевно, схоже на обличчя людини, оточеної зграєю вовків.

— Продовжуйте...

— «...в разі віддалення більш ніж на п'ятдесят метрів від ВАШИХ партнерів, закутих у ланцюги. Заряд вибухівки крихітний, заледве кілька грамів, але його вистачить, щоб зробити невеличку

діру у вашому черепі. Тепер ви пов'язані, добре це чи погано.

Ніхто не знає, де ви, окрім мене, але не думаю, що чимось вам допоможу, перебуваючи там, де я зараз. І повірте мені, вас ніколи не знайдуть. Зрозумійте, ви всі помрете. Питання лише в тому, як довго ви протримаєтесь. І навіщо.

Ви всі помрете».

Мій мозок миттєво пронизує картинка — один з найбільших жахів у моєму житті. Я, заблокований під лавиною, задихаюсь і поволі помираю. Це називають повільною смертю. У мене відчуття, що саме це з нами й відбувається. Спустошений, я згортаю лист. Мішель, згорбившись, склав руки між стегнами. Я непорушно дивлюсь на нього.

— Цей лист, у ньому звертаються до вас? Він має для вас якийсь сенс?

Це жахливо — тільки-но я відкриваю рот, з нього виринається пара. Маленькі хмарки розчиняються в порожнечі.

— Чи звертаються в листі до мене? Схоже, що так. Це ж... Це ж у мене бомба на голові, хіба ні? Там же так написано?

Раптом гавкіт змушує нас підскочити. Він відлунує звідусіль. Я розвертаюсь, біжу до намету, а тим часом гавкіт мого собаки стає загрозливим. Я впізнаю його характер: це сигнал неминучої атаки.

— Покхара! Пок!

Брязкаючи ланцюгами, я добігаю до червоного намету.

Тварини немає. Знову чути гарчання, воно лунає всюди і водночас ніде. Мішель тримається позаду мене — він біг за мною, а тепер, коли я обернувся, різко зупинився. Я простягаю до нього долоню.

— Залишайтеся там!

— Ні, я не залишусь сам у темряві. Я від вас не відстану. Тільки не кажіть, що... що там ще якийсь пес?

— Це мій пес.

Удалині, у світлі моєї лампи, одним рухом підхоплюється Покхара. Я вже бачив свого собаку в такому стані, у стані чистого інстинкту, у повній бойовій готовності. Я підстрибую до нього і притискаю до себе. Швидко повівши носом, він впізнає мене, але ігнорує, застигши в одній позі. Як і він, я піднімаю очі.

Ми помічаємо ще одне обличчя. А обличчя помічає нас. Маленькі круглі очі на висоті двох метрів. Ще один клон в одязі, ідентичному нашому. Залізної маски на ньому немає, але на правій голі такій же ланцюг, як у мене. Він лежав на виступі, тому я й не помітив його, коли проходив тут уперше.

Коли він розвертається, щоб спробувати спуститися, я читаю ще одне речення, написане на білому прямокутнику тканини на спині його куртки.

«Хто стане вбивцею?»

5

Звісно, мрія про пончик — це мрія, а не пончик. Але мрія про подорож — це вже подорож.

Цитата Марека Хальтера, яку Жонатан Тув'є любив згадувати у наметі під час експедицій

Мішель, Пок і я згуртувались біля намету. Мені доводиться стримувати собаку за круп, заспокоювати його. Він хоче стрибнути на молодика, який весь час погрожує йому своїм ланцюгом. Хоча зазвичай Пок дуже мирний. Фарід — Фарід Хумад, так його звати — лупить своїм ланцюгом об стіну. Думаю, в такій ситуації іншої поведінки годі очікувати. Жорстокість, роздуми, гнів... Висновок один: ми тут, ув'язнені під землею, зі страшними написами на спинах.

Позаду мене чути звук розстібання замка-блискавки. Мішель ступає до намету, пригнувшись перед входом — він найвищий і найкремезніший з нас трьох.

— Можете присвітити? Тут нічого не видно.

— Дві секунди...

Я відпускаю Пока і підходжу до Фаріда. Фізично він трохи схожий на мене. Його обличчя наче витесане з каменю, нагадує справжній гірський маршрут: загострені вилиці, випнуте підборіддя і глибокі очі-ущелини, що дивляться не кліпаючи. Фарід Хумад... Готовий запрягтися, що йому нема й двадцяти, і подумки гадаю, внаслідок якого змішування крові з'явилися ці дивовижні блакитні очі, такі рідкісні для арабів.

— Ідеш з нами до намету? Хоча б спробуємо розібратися, що відбувається.

— Що відбувається? Я вам скажу, що відбувається. Нас поховали живцем. Хіба не це ви зараз прочитали, ні?

Я кладу листа до кишені.

— Щодо ланцюга — я вже перепробував усе. Це марно. Ходімо.

— А ваш собацюра, який весь час на мене гарчить? Він що, не любить арабів?

— Він тобі нічого не зробить.

— Сподіваюсь.

Він підходить, виклично зачіпає Пока. Пес гарчить, але не нападає. Фарід зникає у наметі. Незважаючи на малий зріст — не більше 1,65 м — та легку вагу, у цього малого енергії хоч відбавляй. Боюсь, що наше взаєморозуміння під загрозою.

Я даю своєму собаці команду не рухатись і також заходжу всередину. Навет просторий, близько чотирьох метрів завдовжки і двох завширшки. Кілки від намету також металеві, як і кілки наших ланцюгів, забиті в скелю.

Фарід махає переді мною руками.

— А мої рукавиці де?

— На жаль, тут лише дві пари.

— Дві пари, хоча нас троє?

Мішель мовчить. Він одягає рукавиці і забирає один спальник, затискаючи його під пахвою. Фарід бере міцний металевий сейф із кодовим шестизначним замком і трусить ним.

— А що там усередині?

— Дай гляну.

Звісно, я звертаюсь до нього на «ти» — він годиться мені в сини. Я теж струшую сейф. Він значно важчий, ніж порожній, і я відчуваю, що всередині є якийсь предмет — він, схоже, вдаряється об м'яку внутрішню обшивку стінок. Щодо замка... Пізніше я все-таки спробую розтовкти його каменюкою. В найгіршому разі нам залишається пробувати підбирати комбінації. Шість цифр... Мільйон можливих комбінацій... Це надовго.

— Гадки не маю.

Він забирає його у мене, виходить з намета і з силою лупить об землю. Другий раз, третій. Ані подряпини. Він повертається і намагається клацнути пальцями, наче крутий пацан.

— Лист... Прочитайте мені ще раз цей клятий лист.

Я простягаю йому листа, намагаюсь побачити в його погляді хоча б щось, що допомогло б мені зрозуміти, що я знайомий із цим нащадком Адама і Єви. Через кілька секунд він тицяє розгорнутий аркуш мені в груди.

— Що ви зробили, що я опинився тут?

Я обережно кладу шприц поряд, біля стінки намету.

— Чому в мене враження, ніби я тобі не подобаюсь?

— Чому? Тому що у вас є лампа, рукавиці, довший, ніж у мене, ланцюг, а ще пес. Ось чому.

Підходить Мішель. Він не випускає з рук свій спальник, я мимоволі думаю, що він до нього приросте.

— А й справді. Чому пес? У мене вдома теж є пес. Чому цей привілей у вас?

— Ви вважаєте це привілеєм?

— У цій дірі — так.

— Перш ніж ми знову зайдемо всередину, нам краще збагнути, що з нами сталося. А також розібратися з тим... що написано на наших спинах.

Фарід не зводить з мене очей. Уже з того, як він зіплює зуби, я здогадуюсь про запальний характер, викуваний на вулиці. Я бачив по телевізору таких хлопчаків з передмість, цю чисту лють, незнімну з їхніх облич. Щось мені підказує, що Фарід з неблагополучного району. Гетто, шахрайство, спалені автівки. Він хукає в долоні, дивлячись на мене:

— Який ваш злочин?

— Злочин? Я не вчиняв ніякого злочину. А ти вчиняв? Все-таки найгірший напис у тебе.

Фарід знижує плечима, присвиснувши крізь зуби.

— Це ще нічого не означає...

Він розвертається і сідає в глибині нашого пристановища. Мішель додає:

— «Хто стане вбивцею, хто стане брехуном, хто стане крадієм»... Чому не можна було просто написати: «Хто вбивця»? Від нас очікують, що ми це зробимо?

— Або очікують, що ми це з'ясуємо... Цим можна пояснити вживання майбутнього часу. Про всяк випадок: серед нас є вбивця?

Я змірюю поглядом їх обох. Фарід відвертається. Забравши другий спальник і поглянувши на платівки, він спирається підборіддям на кулаки.

— А це ще що за музика? Пісні птахів... А це... «Wonderful World». Нащо в біса це тут?

Він роззирається навколо, знаходить фотоапарат, крутить його в руках.

— А це? Вони з нас глузують?

— Схоже, залишається ще один кадр, щоб зробити фото.

— Ага, зробити фото... Так, мені потрібна цигарка і швидко. Бажано «Голуаз», але зараз мене влаштує будь-яка. Навіть самокрутка. У когось є? Ні, ні в кого?

Я розташовуюсь в центрі намету і кладу білу каску під ноги, спрямовуючи її так, щоб лампа розсіювала однорідне світло. Газовий балон теж знімаю. Від вологості та холоду в мене замерзло обличчя, з носа тече, я витираю його рукавом куртки.

— Пропоную розповісти про себе. Можливо... Можливо, у нас є щось спільне.

— Чудова ідея,— зазначає Фарід.— Потриндимо замість того, щоб вибиратися звідси. У мене з тобою нічого спільного, а з тим, другим — ще менше.

Він уже перейшов на «ти» і продовжує енергійно розтирати руки. Явно мерзляк. А печери не терплять мерзляків.

— Що ж, я почну. Мене звати Жонатан Тув'є, рівно п'ятдесят років. Маю дружину Франсуазу та доньку Клер, їй дев'ятнадцять. Коли був молодшим, довгий час займався альпінізмом, працював у журналі про екстрим, «Extérieur»{5}. Зараз живу в Аннесі, працюю у туристичному клубі П'єра Женьє. Це організація, яка влаштовує простенькі походи, сплави на каное, рафтинг. Замануха для туристів.

— То ти з тих, хто звик ночувати у спальнику, еге ж? Враховуючи обставини, усе це тебе не надто гнітить? Ти у своїй стихії, і мені це вже починає здаватися дивним.

Я ігнорую випад Фаріда і киваю на Мішеля.

— Вам слово.

Чоловік із закутим обличчям нервово термосить рукавиці.

— Мене звати Мішель Маркіс. Мені буде сорок сім років, через... через два дні... 27 лютого. Ми планували святкувати вдома і... (Зітхає.) У мене є дружина, Емілі та... дитини немає. Ще три роки тому я жив у Бретані, у невеликому містечку Планкое,

працював там зі свинями. (Він знімає рукавицю і показує руку з двома ампутованими пальцями.) Я маю на увазі на бійні. Так, обладнання іноді викидає коники. Тепер я живу в будинку неподалік від Альбертвіля і теж працюю на бійні. Що ще додати? Я ненавиджу сніг, вологість і туман.

— Чому Альбертвіль, якщо ви не любите сніг?

— Через Емілі. Вона працює у сфері спортивного взуття. Дизайн, усякі з біса складні штуки. Переїзд по роботі, у нас не було вибору.

— Могло бути й гірше. Альбертвіль — не таке вже й пекло.

— Дивлячись для кого.

Я повертаюсь до Фаріда. Він відповідає на одному диханні.

— Фарід Хумад, це ти вже знаєш. Двадцять років, живу у притулку на півночі Франції. Ні дружини, ні дітей, ні проблем.

— Ти навчаєшся? Чи працюєш?

— Підробляю то там, то сям...

— І це все? Ти не надто говіркий.

— Усе, чого я хочу, це звалити звідси, і якнайшвидше.

— Думаю, в цьому питанні наші думки сходяться.

Я відвертаю рукав куртки, щоб подивитись час. Я й забув...

— Мій годинник вкрали. А ваші?

Мішель перевіряє свій і киває. Фарід не ворухиться. Він сховав руки всередину куртки, скоцюрбившись, наче гусінь.

— Я не ношу годинники. Не люблю.

У нас украли ще й час. Така «турбота», така увага до деталей приводять мене в сум'яття і наштовхують на думку, що за кілька годин наша ситуація не вирішиться. Я дедалі більше схильний вірити в найгірше. «Ви всі помрете». Треба брати ініціативу у свої руки. Я підходжу до Мішеля, уважно оглядаю його маску, намагаюсь зламати замок.

— Без шансів. Щоб зрушити його хоча б на кілька сантиметрів, доведеться зламати вам щелепи.

— Ні, краще вже так, дякую.

— Гаразд... Пропоную дослідити цю ущелину. Ми з Фарідом обмежені в пересуванні, але ви вільні, якщо можна так сказати. Позаду намету є галерея. Ви сходите туди і скажете нам, чи вона веде на поверхню.

— Я б залюбки, але у мене на голові штуковина, яка може вибухнути, наскільки я правильно зрозумів.

— Ви правильно зрозуміли. Але згідно з листом, ми маємо право на п'ятдесятиметрову дистанцію між нами і вами.

Він знижує плечима.

— Не знаю. А якщо лист бреше? І воно вибухне за п'ять чи десять метрів?

Фарід — нервовий малий, розважає себе, пускаючи кільця пари.

— А якщо взагалі не вибухне? А якщо це блеф? А якщо у тебе на голові немає ніякої бомби? Ти вільний у своїх рухах, і це неспроста. Інакше б тебе теж прикували ланцюгом, розумієш? Тож іди в цю галерею і скажи нам, чи зможемо ми вибратися звідси.

Мішель киває.

— Добре. Я спробую.

Я беру газовий балон.

— Чудово. Йдемо.

— Заждіть, у мене є ідея,— каже Фарід.— Якщо він може вибухнути, віддалившись від нас,— значить, на нас десь мають бути датчики, хіба ні? Потрібно перевірити. Давайте обшукаємо одяг.

Ми виконуємо. Кишені, підкладки.

— Нам доведеться роздягтись догола, наш викрадач міг приклеїти його скотчем до шкіри.

Я зіплюю зуби і сухо відрубую:

— Потім.

— Чому потім? Чому не зараз?

— Тому що у мене немає бажання оголюватись перед двома незнайомими людьми.

— Немає бажання чи є що приховувати?

• • •

Далі — у повній книжці «Запаморочення».
nashaknyga.com.ua